ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ГОРСКО СТОПАНСТВО И ДЪРВООБРАБОТВАНЕ „НИКОЛАЙ ХАЙТОВ” – ВАРНА

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

Приложение № 5

УТВЪРЖДАВАМ:
Кремена Шопова
Директор на ПГГСД „Николай Хайтов“

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕ

Предвид зачестилите случаи на грубо погазване правата на деца и ученици(физическо и психическо насилие в средата, често базирано на основата на междуличностни взаимоотношения, включително в контекста на посегателство върху личността; случаи на неглижиране на личността и развитието; умишлено въвеждане в конфликтни ситуации, чрез прилагане на емоционално – шантажен инструмент; злоупотреба със служебно положение и възползване от него; огласяване в широката общественост; включително в медийното пространство на информация от личен, служебен и конфиденциален характер) е необходимо предприемане на мерки за изключване погазване правата на учениците.

I. Дефиниция на понятията

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група. Това е:

- ✓ Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унищожи дете;
- ✓ Извършва се от позицията на силата;
- ✓ Повтаря се многократно във времето.

Проявите на тормоз могат да се разделят в следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.

<u>Разпознаването на физическо насилие включва следните физически и поведенчески показатели:</u>

- Различни по вид и цвят натъртвания, синини, постоянни или чести червени петна включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- Безпокойство или крайности в поведението – от агресия до пасивност;
- Лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
- Прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- Влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- Влошаване на успеха и чести отсъствия от училище и други.

- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

погледи, неприятелско следене, въздействие върху отделни лица чрез други ученици с метода на манипулацията.

Разпознаване на психическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонаранявания;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или нивото на развитие на детето;
- бягане и криене вкл. и зачестили бягства от училище;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на ПАВ и алкохол, медикаменти, самозанемаряване;
- психосоматични симптоми.

➢ **Социален тормоз** – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

➢ **Виртуален тормоз** – обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype, Facebook, разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават, снимане на ученици с мобилен телефон и свободно разпространение в интернет пространството без неговото съгласие, на слухове и клюки.

При виртуалния тормоз имаме разпространение на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype, Facebook;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимане на ученик с мобилен телефон и свободното разпространение на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

II. Елементи на механизма за противодействие на тормоза в училище.

1. Предмет – проучване и подпомагане психичното развитие на учениците в системата на средното образование чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в училище. Превенцията на тормоза в включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

2. Цел – Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

Приложение № 5

3. Задачи:

✓ Предприемане и прилагане на превантивни дейности за недопускане на тормоз в училище, както и за изключване погазване правата на учениковата личност;

✓ Запознаване на педагогическия съвет, ученици и родители с мерките за превенция погазване на правата на учениците;

✓ Изграждане на система за превенция и намеса при необходимост.

III. Дейности за недопускане, погазване правата на учениците.

1. На ниво ученици – да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формиране у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като емпатия, уважение към различията, толерантност и др.

✓ Постигане на разбиране от учениците какво точно е тормоз, до какво води това поведение и как се чувстват „различните“ участници;

✓ Дискутиране на конкретни казуси на тормоз в класната стая и поставяне в конкретни ситуации чрез ролеви игри за осъзнаване сериозността на проблема от всички;

✓ Работа с училищния ученически съвет за провеждане на дискусии по темата;

✓ Провеждане на час на класа с акцент върху уважаване правата на учениците;

✓ Провеждане на анонимен въпросник, който учениците попълват самостоятелно;

✓ Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него;

✓ Запознаване на учениците с аспектите на насилието и начините за справяне с него чрез лекции, беседи, дискусии;

✓ Провеждане на индивидуални консултации с деца, понасящи или извършители на психическо и/или физическо насилие.

2. На ниво училище:

✓ Да бъдат включени всички учители, педагогически съветник, медицинско лице и помощник директори в системата за превенция и изключване погазване правата на учениците;

✓ Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол;

✓ Провеждане на работни съвещания при констатирани случаи на психически и/или физически тормоз в училище от и към ученици и/или учители;

✓ Цялостно проследяване на взаимоотношенията по хоризонтала и вертикала и при получени данни или наблюдения да се свика комисията за превенция на противообществените прояви, която да заседава по конкретния случай;

✓ Да се създаде регистър за регистриране на ситуации на тормоз или насилие в училище. Регистърът да включва: описание на ситуацията, вид на тормоза, участници, от и към кого е насочен, наблюдатели, кой е подал информация по случая, предприети мерки;

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

✓ Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство;

✓ Стимулиране на ученици да съобщават за случаи на тормоз при гарантиране на конфиденциалност.

3. На ниво родители:

✓ Запознаване с родителите в случаи на наблюдение за проява на тормоз от или към отделна ученикова личност;

✓ Отношенията родители – учители комуникацията е насочена към взаимна оценка на работата с елементи на партньорство и сътрудничество;

✓ На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза, да се научат родителите как да реагират при поведение на тормоз и насилие в училище, как да комуникират с децата си без агресия;

✓ Провеждане на психологически тренинг с родителите по заявени от тях теми.

IV. Процедури при констатиране на упражнен тормоз или насилие в училище:

В основата на този важен въпрос е необходимо да се разграничават случаите, в които не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско спречкване. За целта е необходимо към всеки случаи да се подходи индивидуално и да бъдат наблюдавани включително и тези, които не са активни участници в процеса.

Първа стъпка: Прекратяване ситуацията на тормоз.

❖ Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

❖ На този етап най-важното, което трябва да се предприеме като действие е да бъдат разделени децата при физически тормоз. Не е необходимо да се разпитват за случилото се. Изясняването на обстоятелствата става на по-късен етап от специалист. Тук е мястото учителят да обясни на останалите, че такова поведение е недопустимо.

Втора стъпка: Реакции спрямо ученика, който е упражнил тормоз.

❖ При първа неголяма проява е препоръчително да се приложи подход за ***възстановяване на щетата*** и задълбочено интервю с учениците. Той се прилага от класният ръководител и педагогическия съветник;

❖ Изясняване на ученика, че наблюдаваният проблем е в начина на поведение, а не в неговата личност;

❖ Ключов момент към възстановяването на щетата е ученикът сам да избере как ще поправи грешката, с което отново ще възстанови нарушената ценност. С неговото решение трябва да се съгласи и ученикът, чиято личност е била накърнена, който е би жертва на тормоза. В случаи, че това не се случи решението за изясняване на фактите и отношенията се насочва към комисията за превенция на противообществените прояви. Независимо от развитието на събитията след изясняване

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

на ситуацията, класният ръководител системно наблюдава поведението на учениците. При възникнал конфликт от ученици от различни класове ангажимент към наблюдение поведението на учениците имат двамата класни ръководители и педагогическият съветник.

❖ При повтаряне на едни и същи нарушения на правилата се прилага гъвкав подход за възстановяване на щетата чрез информиране на комисията за превенция на противообществените прояви, родителите на ученика, съставя се протокол за тормоз. Класният ръководител насочва ученика и неговите родители към консултация с педагогически съветник.

❖ При много сериозно ниво на тормоз – злоупотреба със сила, екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесният интегритет както на учениковата личност така и на ученика извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или МВР.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз.

Работата с деца, обект на тормоз е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

❖ Класният ръководител и педагогически съветник говорят с детето и се стремят да съберат всички обстоятелства и факти във връзка със случилото се;

❖ Информиране на семействата на учениците;

❖ Класният ръководител и педагогически съветник наблюдават детето в следващите дни, за да се уверят как се чувства и дали е необходимо предприемане на допълнителни интервенции;

❖ При необходимост провеждане на консултация с медицинско лице.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

❖ Класният ръководител провежда беседи и дискусии с учениците по въпросите за тормоза, насилието и за тяхното недопускане в училище;

❖ Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

❖ Провеждане на беседи по въпроса за толерантност, приемане и уважение на отделната личност.

V. Извод, заключение и предложения:

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживеене.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживеене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията

Адрес: ул. Орех № 11, тел./ факс 052 500 937, e-mail: info-402172@edu.mon.bg

и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.

В началото на новата учебна година да се проведе анкетно проучване с въпросник за тормоза в училище, разработен и апробиран от екип от Софийски университет „Св. Климент Охридски” катедра „Обща, експериментална и генетична психология”.